

Van badmintonles tot welzijnsbeleid

PAUL WILLEKENS EN WIM JANSSENS

Verslag van een leraar LO: epische badmintonles in een heroïsche ... euh ... historische sportzaal

Vandaag heb ik opnieuw geprobeerd een kwaliteitsvolle badmintonles te geven. "Geprobeerd", want onze sportzaal blijkt officieel geen sportzaal meer te zijn, maar een levend museumstuk uit het begin van de vorige eeuw, met nog steeds dezelfde infrastructuur.

We begonnen sterk: 22 enthousiaste leerlingen, 10 badmintonpluimpjes en 0 degelijke netten. De netpalen zijn ondertussen heldhaftig gesneuveld in de strijd tegen de preventiedienst. Ze werden officieel afgekeurd en ritueel verwijderd. Veiligheid eerst, uiteraard. Sportmogelijkheden? Die komen later wel eens.

De zaal zelf is zo compact dat je met één stap zowat overal tegelijk staat. Ideaal als je sardientjes wil trainen, minder ideaal voor leerlingen die moeten bewegen. Ondertussen gingen er shuttles op ontdekkingsreis achter de verwarming, waar ze nu waarschijnlijk samen een nieuw leven zijn begonnen. Ik probeerde ze vriendelijk terug te halen, maar zelfs met diplomatie kwam er geen beweging in.

Alsof dat nog niet genoeg avontuur was, mocht ik mij even voelen als een evenwichtskunstenaar in het circus. Bij het redden van een verdwaalde shuttle boven op de vensterbank stond ik half gymnast, half alpinist op de verwarming ... en hing ik een fractie van een seconde letterlijk tussen hoop en vrees. Nog één centimeter en ik had niet alleen een shuttle, maar ook een smak tegen de vloer gewonnen.

Kort samengevat:

- te kleine zaal
- te weinig materiaal
- verouderde infrastructuur
- creativiteit van de leerkracht tot het uiterste getest
- kwaliteitsvol bewegingsonderwijs ... tja ...

Ik hou van mijn job, ik hou van mijn leerlingen, ik hou zelfs van badminton ...

Maar ik zou er nóg meer van houden als we dat in een zaal uit deze eeuw konden doen, met materiaal dat niet op de lijst staat van bedreigde sportsoorten.

Hopelijk kan dit kleine verslagje helpen om onze sportieve realiteit wat duidelijker te maken.

Met sportieve groet (en licht trillend ooglid)

Van anekdote naar veiligheidsbeleid: wie doet wat?

Het verslag bevat de nodige humor, maar is in feite de trieste realiteit van nogal wat Vlaamse scholen en legt een aantal veiligheidsproblemen bloot: verouderde en afgekeurde infrastructuur, gevaarlijke situaties waarbij leraren zich letterlijk in bochten moeten wringen om materiaal te recupereren, een te kleine sportzaal die het risico op botsingen verhoogt en een tekort aan aangepast en veilig sportmateriaal. Dat zijn geen toevallige ongemakken, maar structurele risico's die zowel voor personeel als voor leerlingen gevolgen kunnen hebben. Het vak LO is de les waarin de meeste ongevallen gebeuren. Volgens COC moet hier niet de preventieadviseur met de vinger gewezen worden. Die doet ook maar zijn werk.

Rol van de werkgever

De welzijnswetgeving legt de eerste verantwoordelijkheid bij de werkgever, hier het schoolbestuur. Veiligheid van leerlingen en personeel moet altijd voorop staan. Dat moet overal prioriteit zijn, vooraleer er bijvoorbeeld werk gemaakt wordt van nieuwe vergaderlokalen, een groene speelplaats of een verfraaiing van de refter.

Materiaal en infrastructuur moeten niet alleen veilig zijn, maar ook van voldoende kwaliteit om de leerplandoelen te bereiken.

De Codex Welzijn op het Werk bepaalt uitdrukkelijk dat lokalen zo ontworpen moeten zijn dat die de veiligheid en gezondheid van de werknemers waarborgen. Een te kleine sportzaal vol obstakels met verouderde of afgekeurde infrastructuur, voldoet niet aan die verplichtingen. Daarnaast moeten ook de arbeidsmiddelen, zoals sportmateriaal en installaties, aangepast zijn aan het gebruik en veilig kunnen worden ingezet. Afgekeurde netpalen of een tekort aan degelijk materiaal zijn niet alleen hinderlijk voor de lespraktijk, maar vormen ook een reëel veiligheidsprobleem.

Het vaak gehoorde argument “daarvoor hebben we geen geld” houdt weinig steek. Uit de jaarrekeningen blijkt dat de meeste schoolbesturen wel degelijk nog over financiële middelen beschikken. Ook het argument dat men spaart voor een groter bouwproject op lange termijn ontslaat het schoolbestuur niet van de verplichting om elk schooljaar opnieuw degelijk lesmateriaal te voorzien voor elk vak. Materiaal en infrastructuur moeten niet alleen veilig zijn, maar ook van voldoende kwaliteit om de leerplandoelen te bereiken.

Rol van de preventieadviseur

De preventieadviseur heeft een sleutelrol. Binnen het dynamisch risicobeheersingssysteem moet er een risicoanalyse worden uitgevoerd op verschillende niveaus: organisatie, werkpost (de sportzaal) en activiteit (de lessen LO). Daarbij moeten niet alleen technische gegevens worden bekeken, maar ook de praktijkervaring. De betrokkenheid van de leraren LO is dus cruciaal. Als dagelijkse gebruikers van de sportzaal kennen ze de concrete knelpunten, gevaarlijke situaties en praktische beperkingen als geen ander. De Codex benadrukt bovendien het belang van participatie van werknemers bij risicoanalyses.

Tijdens de risicoanalyse worden de gevaren geïdentificeerd, de risico's vastge-

steld en geëvalueerd, zoals valgevaar, verhoogde kans op botsingen en risico's door defect of onvoldoende sportmateriaal. Op basis van die analyse moet de preventieadviseur concrete preventiemaatregelen voorstellen. Het volstaat niet om enkel materiaal af te keuren. Er moeten ook structurele oplossingen komen, zoals nieuwe netinstallaties, aangepaste infrastructuur, herbekijken van groepsgroottes of het veiliger inrichten van de zaal. Duurzame en collectieve maatregelen krijgen daarbij voorrang op tijdelijke oplossingen.

Vermits niet alle verbeteringen onmiddellijk kunnen worden uitgevoerd, worden de voorgestelde maatregelen opgenomen in het preventiebeleid van de school. Acties die op korte termijn haalbaar zijn, komen in het jaaractieplan. Grotere structurele investeringen worden opgenomen in het globaal preventieplan, een meerjarenplanning. Zo is er niet alleen een duidelijke planning, maar ook opvolging en budgettering.

Rol van het Comité Arbeidswelzijn

Ook het Comité Arbeidswelzijn¹ speelt een centrale rol. Aarzel dus niet om de personeelsvertegenwoordigers in het Comité aan te spreken. Zij zijn formeel bevoegd om dergelijke problemen aan te kaarten. Het Comité moet betrokken worden bij risicoanalyses, geeft advies over de voorgestelde maatregelen en ziet toe op de uitvoering van het globaal preventieplan en het jaaractieplan. Het Comité kan nagaan of er een specifieke risicoanalyse voor de sportzaal bestaat, wanneer die voor het laatst werd geactualiseerd en of sporttoestellen regelmatig worden gekeurd. Het Comité kan het pro-

bleem officieel op de agenda plaatsen, ondersteund door het verslag van de leraren, foto's van de infrastructuur en een overzicht van gevaarlijke situaties. Op basis daarvan kan het Comité adviezen formuleren, zeker wanneer er sprake is van acuut gevaar, en aandringen op snelle en doeltreffende maatregelen.

Stappenplan

Om van vaststelling naar verbetering te gaan, is een gestructureerde en praktische aanpak noodzakelijk. Een realistisch stappenplan zou kunnen zijn:

1. Bezorg het verslag en eventueel beeldmateriaal aan de preventieadviseur.
2. Een specifieke risicoanalyse van de sportzaal en de lessen LO, waarbij de betrokken leerkracht actief wordt meegenomen in het proces.
3. Formele bespreking in het Comité, waar geëist kan worden dat concrete acties worden opgenomen in het jaaractieplan en het globaal preventieplan.
4. Voortgang opvolgen in de vergaderingen van het Comité.

Als het schoolbestuur structureel geen gehoor geeft aan die stappen, dan kan men overwegen om de externe dienst voor preventie of, als laatste redmiddel, het Toezicht op het Welzijn op het Werk in te schakelen. Neem vooraleer je dat overweegt eerst contact op met je provinciale secretariaat.

Slot

Wat begon als een humoristisch verslag van een badmintonles, wordt zo een duidelijke oproep tot een structureel welzijnsbeleid. Als de werkgever, de preventieadviseur, de leraar LO en het Comité samenwerken, dan kan de situatie niet alleen veiliger worden, maar ook kwaliteitsvoller.

.....
1. Met Comité Arbeidswelzijn verwijzen we naar alle lokale comités die bevoegd zijn voor arbeidswelzijn.